vidaus kalėjime nužudytų politinių kalinių palaikus. DNR tyrimais buvo patvirtintos partizanų Vytauto Miškinio (kapas 55) ir Pranciškaus Prūsaičio-Lapės (kapas 56, individas 2), taip pat minėto 1958 m. sušaudyto liudytojo senelio (kapas 54) tapatybės. Šiais tyrimais baigtos 2017 m. pradėtos KGB kalėjime sušaudytų ir Našlaičių kapinėse užkastų partizanų palaikų paieškos, visi ieškoti asmenys aptikti, jų tapatybė patvirtinta DNR tyrimais.

The search for the remains of individuals sentenced to death in 1956–1969 and buried in the Našlaičiai cemetery

A total of three trenches measuring 11.5 m^2 in size were excavated in the Našlaičiai cemetery in Vilnius in 2020 (Fig. 1). Three graves were uncovered, containing the remains of five individuals exhibiting gunshot wounds to the cranium (Figs. 2–4). Two individuals were buried in separate graves, whilst the third grave contained three inhumations. As evidenced by the specific correlations between age and height and the placement of the graves in the cemetery, the conclusion that the uncovered remains belong to both convicted criminals from the Lukiškės prison and political detainees murdered in the KGB prison can be drawn. DNA analysis confirmed the identities of partisans Vytautas Miškinis (shot on 23 April 1962) and Pranciškus Prūsaitis–Lapė (shot on 13 July 1963), as well as the grandfather (a political prisoner convicted in 1958 and shot on 28 July 1958) of a person who contacted the Genocide and Resistance Research Centre of LGGRTC in search of his remains. These excavations concluded the search that began in 2017 for the remains of partisans who were murdered in the KGB prison and buried in the Našlaičiai cemetery, as their identities were confirmed by DNA testing.

Vitalija Veževičienė,
Linas Kvizikevičius,
Dalius Žygelis

Paskutiniojo Lietuvos partizano Antano Kraujelio-Pabaisos, Siaubūno žuvimo vietos slėptuvės paieška

2020 m. lapkričio mėnesį KVGT Papiškių kaime (Utenos r. , Utenos sen.), Antano ir Onos Pinkevičių sodybos – Lietuvos partizano Antano Kraujelio-Pabaisos, Siaubūno žuvimo vietoje (UK 27577), gyvenamajame name atliko detaliuosius tyrimus spėjamos slėptuvės vietoje. Istoriniais tyrimais nustatyta, kad 1960 m. partizanas A. Kraujelis naują slėptuvę Papiškių kaime įsirengė svainio Antano Pinkevičiaus name. A. Pinkevičius buvo vedęs A. Kraujelio žmonos Janinos seserį Oną. Namo statybos metu po krosnimi buvo įrengta slėptuvė, kurioje esant reikalui slėpdavosi A. Kraujelis.

1964 m. gruodį KGB gavo operatyvinių duomenų apie tai, kad A. Kraujelis gali slėptis Pinkevičių sodyboje. Saugumiečiai 1964 m. gruodžio 24 d. sodyboje atliko kratą, bet bunkerio-slėptuvės po krosnimi ir joje pasislėpusio A. Kraujelio nerado. Kitą, tai yra gruodžio 25 d., A. Kraujelis sugebėjo niekieno nepastebėtas iš sodybos pasišalinti, ir į Pinkevičių sodybą sugrįžo tik 1965 m. vasario mėnesį. 1965 m. kovo 17-osios rytą Pinkevičių sodybą apsupo didelės saugumiečių ir ginkluotų kareivių pajėgos. Jie iškrėtė daržinę, tvartą, visur durtuvais ir virbais išbadė. Po to užėję į namą pradėjo plėšti grindis iš visų krosnies pusių. Aptikę slėptuvę, šeimininkui A. Pinkevičiui saugumiečiai liepė ją atidaryti, o tuo metu A. Kraujelis iš slėptuvės paleido automato seriją. Šeimininkui kliuvo pirmosios kulkos, jis ir dar du KGB ope-

ratyvininkai buvo sužeisti. Po to A. Kraujelis sviedė granatą, bet ji nesprogo. Išsigandę granatos, visi operatyvininkai šoko iš trobos į lauką. Pasinaudojęs tuo A. Kraujelis spruko iš slėptuvės. Saugumiečiai tuo metu apsupo namą iš arčiau. Partizanas, anot įvykių liudininkės jo žmonos, sudegino turėtus dokumentus ir užlipo į palėpę. Ten jis buvo apšaudytas ir sužeistas. Kad nepatektų gyvas saugumiečiams į rankas, paskutinis Lietuvos partizanas A. Kraujelis-Siaubūnas nusišovė.

Labiausiai tikėtinoje slėptuvės liekanų vietoje, apie 1,4x1,3 m dydžio plote, demontuota 3 cm storio betoninė grindų danga, suformuotas stačiakampis šurfas (jo V sienelė priglausta prie pertvarinės sienos) (1 pav.). Po danga beveik per visą šurfo plotą išryškėjo smėlio, smulkaus žvyro su smulkiomis griuvenomis (plytų duženomis, degto molio – naudojamo krosnies plytoms ir kokliams sutvirtinti tarpusavyje) gruntas. Pašalinus dalį šio grunto, šurfų sienelėse atsidengė iš tašytų ir netašytų akmenų, tarpusavyje jungtų cementiniu skiediniu, sienos. Apie 60 cm gylyje nuo esamo grindų lygmens pasiektas sutrūnijusių medinių lentų paviršius.

Nustatyta, kad slėptuvė buvo 1,7x1 m dydžio ir iki 68 cm gylio. Slėptuvės dugnas išklotas 10–26 cm pločio medinėmis lentomis. Sienos lygios, netinkuotos, sumūrytos iš tašytų, o apačioje ties grindimis – netašytų akmenų. Slėptuvės P sienoje, 1,32 m atstumu nuo slėptuvės Š sienelės ribos, ant metalinio kampinio profilio sudėjus masyvius akmenis, įrengta niša, prailginanti apatinę slėptuvės dalį iki 1,7 m. Manoma, kad tokia metalo–akmenų konstrukcija buvo neišvengiama ir būtina siekiant padaryti duonkepės krosnies (buvusiai virš nišos) tvirtesnį pamatą ir kartu suteikti galimybę besislepiančiam asmeniui patogiau įsitaisyti – ištiesti kojas. Slėptuvės V sienoje įrengta su dūmtraukiu (esančiu sienoje) susisiekianti netaisyklingo stačiakampio formos apie 30x25 cm dydžio anga. Liudininkės verbalinė informacija pasitvirtino.

1 pav. Slėptuvės bendras vaizdas. D. Žygelio nuotr.
Fig. 1. A general view of the hideout.

The search for a hideout at the place of death of the last Lithuanian partisan, Antanas Kraujelis–Pabaisa

In 2020, a search for a hideout was conducted in a house built in 1960, where the last Lithuanian partisan, Antanas Kraujelis–Pabaisa, was killed in March 1965. A concealed space measuring 1.7 x 1 m, 68 cm deep (Fig. 1), was uncovered adjacent to a former stove, below the floor level. The base of the hideout was covered with planks (10–26 cm wide), the walls were smooth and non-plastered, and were built from cut stone at the upper level and rough stone at the floor level. The S wall of the hideout, 1.32 m away from the N wall, contained a niche created by resting large stones on a corner profile and thus extending the base of the hideout to 1.7 m.